

N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli den 10 mars 1890, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 16 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

I § 16 af förordningen om landsting den 21 mars 1862 stadgas:
»Tjenstgöringstid för landstingsman och suppleant är två år. Hälften af antalet, eller, om detta icke är jemnt, det antal som är närmast under hälften, skall dock vid slutet af första året ifrån det denna förordning vunnit tillämpning, utträda efter lottnings, som vid det årets landsting anställas.»

Redan under första året af förordningens tillämpning yppades angående tolkningen af anförda stadgande tvekan, som föranledde Gotlands läns landsting att hos Kongl. Maj:t göra framställning om en förklaring deraf. Till stöd för denna framställning anförde landstinget, att det ville synas, att landstinget icke blefve i tillfälle att, om sådant vid urtima landsting skulle påkallas, fatta beslut på sätt § 34 i berörda förordning föreskrefve, alldenstund vid hvarje års utgång endast halfva antalet ledamöter komme att i landstinget qvarstå. I anledning häraf förklarade Kongl. Maj:t i nådigt bref den 9 oktober 1863 (anmärkt i tidskrift för Sveriges landsting, årg. 1870, sid. 69) till sin befallningshafvande i nämnda län, att då ifrågavarande § 16 innehölle den allmänna föreskrift, att tjenstgöringstiden för landstingsmännen och deras suppleanter vore två år, med inskränkning allenast för en gång till ett år för halfva antalet, samt valen till landstingsmän och suppleanter ärligen förrättades vid samma tid, så att deras antal städse

borde vara fulltaligt, med de undantag, som af dödsfall eller andra tillfälliga hinder kunde föranledas, funne Kongl. Maj:t någon förklaring af samma § icke vara af behovet påkallad.

Af denna förklaring synes framgå, att de två år, hvarunder landstingsman och suppleant borde tjenstgöra, skulle räknas från den dag, då valet egde rum. Emellertid har förklaringen icke undanröjt all tvekan härutinnan, och praxis lär inom särskilda landstingsområden vara olika.

I en inom Andra Kammaren af herr *N. Wallmark* afgifven motion, n:o 146, som blifvit till lagutskottet hänvisad, omförmäler motionären, hurusom vid ett i april månad 1889 för val af riksdagsman i Första Kammaren hållet urtima landsting i Norrbottens län olika meningar yppats rörande rätta tydningen af ifrågavarande föreskrift; och föreslår motionären, som ansett det vara af synnerlig vikt att i nu anmärkta hänseende förordningen om landsting förtydligas, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 16 i nämnda förordning skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Tjenstgöringstid för landstingsman och suppleant är två år, från och med den 1 september det år, då valet skett. Härefter — — — anställes.»

Vid det af motionären omnämnda urtima landsting, som sammanträdde den 8 april 1889, inträffade, enligt hvad landstingets protokoll utvisar, att för ett tingslag, hvilket författningsenligt egde att sända tre ledamöter till landstinget, hade infunnit sig fyra. Af dessa fyra var en ledamot vald den 26 mars 1887 och omvald den 30 mars 1889, en vald den 26 mars 1887 men icke omvald, samt två, deraf en suppleant, valde den 30 mars 1889. Mot den förstnämudes behörighet att tjenstgöra vid urtima landstinget framställdes icke någon anmärkning. Deremot anmärktes dels mot de båda år 1889 valde, att deras tjenstgöringstid icke finge beräknas förr än från och med näst sammanträdande lagtima landsting, dels ock mot den år 1887 valde, som icke blifvit omvald, att hans mandat upphört, emedan mer än två år redan förflutit från hans val. Frågan löstes af landstinget på det sätt, att de båda år 1889 valde förklarades obehörige och den år 1887 valde behörig att i det urtima landstinget deltaga. De, som förklarats obehörige, framställde anspråk på resekostnadsersättning för sin inställelse och, då sådan ersättning af landstinget vägrades, fullföljde en af dem

anspråket hos Kongl. Maj:t. Genom beslut den 19 juli 1889 förklarade Kongl. Maj:t sig icke finna skäl att göra ändring uti landstingets beslut, såvidt det blifvit i detta mål öfverklagadt, hvilken ordställning synes innebära, att Kongl. Maj:ts beslut ej får tolkas såsom ett godkännande af landstingets beslut i sjelfva frågan, om klaganden varit behörig att i landstinget deltaga eller icke.

I detta fall har således en annan tolkning af bestämmelsen i § 16 gjort sig gällande, än den Kongl. Maj:t i 1863 års bref antydt såsom den rigtiga. För öfrigt torde icke heller med antagandet att tjänstgöringstiden bör räknas från valdagen alla svårigheter vare undanröjda. Angående tiden för valet stadgas nemligen i 6 § af förordningen om landsting, sådan denna § lyder enligt kongl. kungörelsen den 17 maj 1872:

»Val till landstingsman för härad eller tingslag, der det bör genom valmän verkställas, skall förrättas å första rättegångsdagen af lagtima sommaringet i häradet eller tingslaget, men, der sommaring icke hålles, å första rättegångsdagen af lagtima vinteringet. I de orter, der kongl. förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting af denna dag länder till efterrättelse, skall valet förrättas å första rättegångsdagen af det allmänna sammanträde, som efter april månads utgång först infaller. Möter hinder för valets verkställande å tid, som sagd är, förrättas det å dag, som valförrättaren utsätter och behörigen kungör.

Der valet sker omedelbart i kommunalstämma, skall det vara före juni månads utgång verkställt.

Inom samma tid bör ock landstingsmannaval i stad hafva föresiggått.»

Häraf framgår, att tiden för valet inom hvarje valkrets kan år från år vexla icke obetydligt, så att det, med sistberörda tolkning af § 16, kan inträffa, att vid urtima landsting, som infaller mellan den tidpunkt, då valet kan företagas, och den, då det senast skall vara verkställt, ledamöterna icke äro fulltalige. Följaktligen torde det vara lämpligt att i förordningen stadga en viss gemensam tidpunkt, från hvilken landstingsmans och suppleants tjänstgöringstid skall räknas. I detta afseende har motionären föreslagit den 1 september det år valet eger rum; och detta synes ock vara ändamålsenligt med hänsyn till stadgandet i § 17 af ifrågavarande förordning, att landstinget skall sammanträda till lagtima möte hvarje år den måndag i september månad, som landstinget en gång för alla dertill bestämmer.

Andra punkten i § 16 innehåller emellertid en bestämmelse, som, i fall den komme att oförändrad kvarstå efter det första punkten blifvit

på föreslaget sätt ändrad, skulle kunna föranleda missförstånd. Att helt och hållet utesluta densamma låter sig icke göra, då enligt § 63 nya landsting kunna bildas, i hvilket fall en dylik bestämmelse är behöflig. Utskottet har därför ansett, att bestämmelsen om huru förfaras skall, då alla landstingsmän och suppleanter blifvit under ett år utsedde, lämpligen kunde flyttas till § 63, hvarvid jemväl åt densamma bör gifvas sådan lydelse, att den bringas till öfverensstämmelse med det nya stadgandet i § 16.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville, med anledning af herr Wallmarks förevarande motion, för sin] del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af § 16 samt tillägg till § 63 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Häri genom förordnas som följer:

§ 16 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Tjänstgöringstid för landstingsman och suppleant är två år, räknade från och med den 1 september det år, då valet skett.»

Till § 63 i samma förordning skall fogas följande tillägg:

»Ur nybildadt landsting skall efter lottning, som vid landstingets första lagtima sammanträde anställles, halfva antalet landstingsmän, eller, om detta är ojemnt, det antal, som är närmast under hälften, utträda den 31 augusti påföljande år.»

Stockholm den 10 mars 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.